

Eduskunnan hallintovaliokunnalle 25.3.2026

Asia: HE 182/2025 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poliisilakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia (jäljempänä poliisin henkilötietolaki), henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia, rikostorjunnasta Tullissa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettua lakia, puolustusvoimista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia (jäljempänä maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki).

1 Yleistä

Pakolaisneuvonta pitää kannatettavana viranomaisten tiedonsaantioikeuksia ja tietojenvaihtoa koskevan sääntelyn selkeyttämistä. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys ei kuitenkaan selkeytä sääntelyä. Esitys jää tavoitteestaan huolimatta epätäsmälliseksi ja tulkinnanvaraiseksi. Sen sijaan esitys laajentaa viranomaisen tiedonsaantioikeuksia ja rajoittaa yksityisyyden ja henkilötietojen suojaa merkittävästi nykyistä enemmän.

Esitys tarkoittaa tietojen ja myös erittäin arkaluonteisten tietojen luovuttamisen laajentamisesta ja merkittäviä rajoituksia yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan. Se on merkityksellinen muun muassa perustuslain 10 §:n 1 momentissa ja EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa turvatuun henkilötietojen suojan näkökulmasta. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännössä henkilötietojen suoja on vahvistettu olennaiseksi osaksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan yksityis- ja perhe-elämän suojaa.

Pakolaisneuvonnan lausunnossa keskitytään erityisesti niihin muutoksiin, joilla on vaikutuksia Suomessa ilman lakiin perustuvaa oleskeluoikeutta oleskelevien eli paperittomana elävien ihmisten perus- ja ihmisoikeuksiin. Ongelmallisimpia ehdotetuista muutoksista ovat Pakolaisneuvonnan näkemyksen mukaan poliisilain 4 ja 7 lukuun sisältyvät, erityisesti poliisin tiedonsaantioikeuksia sosiaali- ja terveydenhuollosta ja yksityisiltä tahoilta koskevat säännökset. Maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin ehdotetun uuden säännöksen perustelut ilmentävät viime vuosina yleistynyttä toimintatapaa, jossa lakia muutetaan ilman asianmukaista lainvalmistelua Maahanmuuttoviraston lainvastaiseksi todetun käytännön legalisoimiseksi.

Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi sosiaali- ja terveyspalveluiden luottamuksellisuuden käytännön merkitystä eikä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattieettisiä velvoitteita. Terveyspalveluiden toiminnalle olennaista luottamuksellisuuden periaatetta on korostettu muun muassa apulaisoikeusasiamiehen 28.11.2024 ratkaisussa (EOAK/2910/2023), jonka mukaan yksityisyyden suojan toteutumisen kannalta on keskeistä, että yksilöllä on mahdollisuus halutessaan varmistaa hoitoa ja hoitosuhdetta koskevien tietojen säilyminen luottamuksellisina terveydenhuollon toimintayksikössä. Salassapitovelvollisuus muodostaa keskeisen perustan luottamuksellisen hoitosuhteen syntymiselle ja jatkuvuudelle.

Esityksessä on myös käytännössä sivuutettu esimerkiksi paperittomien perustavanlaatuisen oikeuksien toteutumisen kannalta keskeinen ns. palomuu-ri kysymys. Salassapitovelvollisuuden mahdollistama luottamuksellinen hoitosuhde on korostuneen tärkeä etenkin haavoittuvassa asemassa olevien paperittomien osalta. Paperittomina ja ulkomaalaisoikeudellisista syistä etsintäkuulutettuina on myös esimerkiksi lapsiperheitä, haavoittuvassa asemassa olevia kidutuksen ja/tai ihmiskaupan uhreja, jotka pelkäävät viranomaiskontaktia ja palautusta. Esityksessä ei ole tunnistettu negatiivisia vaikutuksia näihin ihmisryhmiin. Esitystä perustellaan muun muassa turvallisuuden takaamisella ja sivuutetaan julkisen vallan velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeudet, joihin lukeutuvat muiden ohella oikeus tietyn tasoi- sin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Esitys on yksi lukuisista Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman ehdotuksista, jolla keskeisiin perus- ja ihmisoikeuksiin puututaan viittaamalla tarpeeseen vahvistaa kansallista turvallisuutta ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Pakolaisneuvonta toteaa, että kansallisen turvallisuuden ja yhteiskunnan kriisinkestävyyden vahvistaminen ovat hyväksyttäviä tavoitteita, mutta lainmuutoksessa tulee osoittaa ja perustella miten juuri ehdotetut muutokset tosiasiallisesti edistävät tavoitteiden saavuttamista ja miten nämä perusoikeuksiin merkittävällä tavalla puuttuvat muutokset ovat välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi. Ehdotuksen vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu ehdotuksen yhteisvaikutuksia jo toteutettujen lainmuutosten kanssa.

Pakolaisneuvonta vastustaa ehdotettua poliisin ja rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamista yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajan toimitiloissa olevan tai olleen henkilön läsnäoloa tai henkilöllisyyttä koskevien tietojen osalta sekä Maahanmuuttoviraston toimivallan laajentamista esitetyllä tavalla.

Pakolaisneuvonta katsoo, että poikkeamiset salassapitovelvollisuudesta tulee säilyttää poikkeuksellisina ja niistä sekä tietojen luovuttamisesta tulee olla tarkkarajaiset ja yksiselitteiset säädökset.

Ehdotetun kaltainen sääntely olisi omiaan johtamaan siihen, että apua tarvitsevat ihmiset eivät uskaltaisi hakeutua välttämättömiin sosiaali- ja terveyspalveluihin tai asioida Maahanmuuttovirastossa, mikä heikentäisi heidän ja heidän perheenjäsentensä, myös lasten turvallisuutta ja hyvinvointia.

Arkaluonteisten tietojen käsittelyssä ja näin ollen myös esityksessä on kyse henkilötietojen suojan ytimestä. Yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (ks. esim. PeVL 42/2016 vp). Esitys ei

täytä näitä edellytyksiä. Esityksestä ei myöskään selviä miten siinä esitetyn kaltaiset toimivaltuudet olisivat välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja ettei tavoitteeseen voida päästä muilla perusoikeuksia vähemmin rajoittavilla keinoilla. Esityksessä mainitut perustelut ehdotetuille lakimuutoksille eivät ole riittäviä, kun otetaan huomioon sääntelyn vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin.

Pakolaisneuvonta katsoo, että esitys tulee vähintään palauttaa ministeriölle uudelleen valmisteltavaksi, asianmukaisen lainvalmistelun ja myös perustuslain 14 §:ssä turvatun osallistumisoikeuden mahdollistamiseksi.

2 Tiedonsaantioikeuden laajentaminen sosiaali- ja terveydenhuollosta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi poliisilakiin, Rajavartiolaitoksen henkilötietolakiin sekä Tullin rikostorjuntalakiin uudet säännökset siitä, missä tilanteissa poliisilla, Rajavartiolaitoksella tai Tullilla olisi oikeus saada asiakastietolaissa tarkoitetulta palvelunantajalta tai sen tehtäviä suorittavalta henkilöltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa olevan tai olleen henkilön läsnäoloa tai henkilöllisyyttä koskevia tietoja. Esityksen mukaan poliisilaissa säädetyt tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännöksiä muutettaisiin siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä laajemmin poliisin tiedonsaannin sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Käytännössä uudet säännökset mahdollistaisivat tiedonsaannin mistä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköstä. Esityksessä ei ole tarkemmin yksilöity myöskään sitä, millä tavoin tietopyyntö tulee esittää. Esimerkiksi puhelimitse esitettyjen tietopyyntöjen osalta perusteluista ei ilmene, miten edellytys tietopyynnön perustelemisesta voidaan toteuttaa niin, että sen lainmukaisuutta on mahdollista jälkikäteen arvioida. Ehdotetussa 4 luvun 5 §:ssä mahdollistetaan käytännössä poliisin oikeus saada tietoja *minkälaista tehtävää tahansa* sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä hoitavalta taholta. Tähän nähden on ongelmallista, ettei esityksessä ole huomioitu tietopyynnön vastaanottaneiden tosiallista kykyä ja mahdollisuuksia arvioida tietojen luovuttamisen lainmukaisuutta. Lavea ja yksilöimätön pykölämuotoilu on myös omiaan heikentämään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvaa.

Esityksessä todetaan edellä mainittujen henkilö- ja läsnäolotietojen luovuttamisen poliisille olevan sinänsä mahdollista jo nyt voimassa olevan lainsäädännön nojalla, mutta sääntelyn tulkinnanvaraisuuden on koettu nostavan terveydenhuollon ammattihenkilöiden kynnystä antaa poliisille tietoja tarpeettoman korkeaksi. Taustalla on esityksissä mainittu, viimeaikainen oikeuskäytäntö, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä oleskelevan henkilö- ja läsnäolotietojen on katsottu kuuluvan asiakastietolain nojalla salassa pidettäviin tietoihin, koska niistä voidaan päätellä henkilöllä olevan hoitosuhde kyseiseen toimintayksikköön.

Nyt ehdotettu säännös tarkoittaa tiedonsaantioikeuden merkittävää laajentamista, mutta ei tosiasiallisesti tarkoita säännöksen ja sen oikean tulkinnan selvittämistä. Toisin kuin esityksessä korostetaan, kysymys ei Pakolaisneuvonnan näkemyksen mukaan olisi sääntelyn selkiyttämisestä säätämällä asiasta aiempaa tarkkarajaisemmin ja täsmällisemmin, vaan muotoilemalla säännökset väljemmin ja siten, että ne kattaisivat mahdollisimman laajasti tilanteet, joissa sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevät voivat salassapidon estämättä antaa tietoja poliisille. Käsitteistä esimerkiksi kansallisen turvallisuuden suojaaminen -käsite (esimerkiksi poliisilaki 4 luku 5 § 3 kohta) ei ole

riittävän tarkkarajainen perusteeksi poiketa ehdotetulla tavoin salassapitovelvollisuudesta.

Esitystä perustellaan erittäin epäselvästi sillä, että uusi sääntely parantaisi sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloissa työskentelevien ja asioivien henkilöiden *"turvallisuutta ainakin jossain määrin"*, kun työntekijät uskaltaisivat aiempaa matalammalla kynnyksellä antaa tietoja poliisille ilman pelkoa rikosoikeudellisista seuraamuksista. Esityksen mukaan tämä myös parantaisi samalla työntekijöiden oikeusturvaa. Esityksessä todetaan, että tosiasiaissa ilmoittaminen on jo *"joissain tilanteissa mahdollista myös voimassa olevan lainsäädännön perusteella"*, mutta *"ammattihenkilöillä on korkea kynnys ilmoittamiseen, koska se voi johtaa siihen, että he joutuvat salassapitovelvollisuuden rikkomisen vuoksi itse rikosoikeudelliseen vastuuseen"* (esityksen s. 50). Esityksestä ei käy ilmi, missä tilanteissa tarvittaisiin nykyisen lain mahdollistamaa laajempaa tietojen luovuttamista, eikä myöskään sitä, miksi tällainen laajennus olisi välttämätön tai edes tarpeellinen turvallisuuden tai työntekijöiden oikeusturvan parantamiseksi. Esityksen (s. 49) mukaan ehdotetuilla muutoksilla olisi siten *myönteisiä vaikutuksia sääntelyä soveltavien julkisyhteisöjen työntekijöiden ja muiden julkista tehtävää hoitavien oikeusturvaan*, kun lainsoveltajat olisivat paremmin selvillä omista velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan eli siitä, missä tilanteissa tietoja on oikeus tai velvollisuus luovuttaa salassapitosäädösten estämättä. Pakolaisneuvonta toteaa, ettei lakimuutosten perusteena voi olla julkista tehtävää suorittavien henkilöiden tietämättömyys omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, vaan tähän liittyvät ongelmat tulisi ensisijaisesti korjata selkeämmällä ohjeistuksella, perehdytyksellä ja koulutuksella.

Ehdotettujen muutosten tarvetta on perusteltu esityksessä myös sillä, että poliisin tiedonsaannissa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköistä on *"alueellista vaihtelua."* Vaihtoehtona lainsäädännön muuttamiselle tarkasteltiin esityksen mukaan myös mahdollisuutta ohjeistaa tarkemmin nykyisen lain soveltamista, mutta tästä luovuttiin, koska asiaa koskeva aiempi ohje (Ohje terveydenhuollon ja poliisin väliseen tiedonvaihtoon. Sosiaali- ja terveysministeriö sosiaali- ja terveysministeriö 3.2.2020.) ei käytännössä yhtenäistänyt toivotulla tavalla lainsäädännön soveltamista." Pakolaisneuvonta katsoo, ettei edellä todettu alueellinen vaihtelu ohjeen noudattamisessa ole myöskään riittävä peruste lakimuutoksille, joissa on kysymys perus- ja ihmisoikeuksien ydinalueelle puuttumisesta.

Pakolaisneuvonta toteaa yhteenvetona poliisilakiin ehdotettujen muutosten osalta, etteivät esityksen mukaiset, viranomaisten tapauskohtaista harkintaa laajentavat, aiempaa väljemmin ja laajemmin muotoillut säännökset lisäisi esityksen tavoitteena mainittua yhteiskunnan turvallisuuden ja kansalaisten poliisiin kohdistuvan luottamuksen lisääntymistä, vaan päinvastoin rapauttaisivat molempia. Viranomaisten laajat, tulkinnanvaraiset tiedonsaantioikeudet ja vaikeaselkoiset säännökset eivät lisää kansalaisten tuntemaa luottamusta viranomaisia kohtaan, vaan ovat omiaan lisäämään ihmisten mielivaltaisesta ja ennakoimattomasta lainsoveltamisesta ja valvonnasta, joka voi kohdistua keneen tahansa sosiaali- ja terveydenhuollossa asioivaan.

Yksityisyyden suojan ja luottamuksellisuuden merkitys on sosiaali- ja terveydenhuollossa kiistatta korostunut. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastyön perusta on luottamuksellinen suhde asiakkaan ja työntekijän välillä. Luottamuksellisuus ja luottamus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajiin on tärkeää sekä hoidon että hoitoon hakeutumisen ja välttämättömien palveluiden toteutumisen kannalta.

Ehdotuksella heikennettäisiin ja hämärettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä sitovaa tiukkaa salassapito- ja tietosuojavelvollisuutta, mikä myös väistämättä heikentäisi ihmisten luottamusta ja vähentäisi hakeutumista välttämättömiin palveluihin. Mahdollisuus arkaluonteisten terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiakkuutta koskevien tietojen luovuttamiseen ilman asiakkaan suostumusta on omiaan perustellusti heikentämään ihmisten luottamusta salassapitovelvollisuuteen, viranomaisiin ja palvelunantajiin.

Esitys on omiaan johtamaan tilanteeseen, jossa yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevat ihmiset eivät hakeudu välttämättömiin palveluihin ja pidättäytyvät kertomasta olennaisia tietoja, mikä voi vaarantaa esimerkiksi paperittomana elävien, heidän perheidensä ja myös lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden. Esityksessä ei ole arvioitu riittävästi esityksen vaikutuksia lapsen oikeuksiin. Lapsen oikeuksien komitea on huomauttanut, että lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta on huomattava, että vanhempien mahdolliset terveysongelmat ja tarvittavan hoidon puute vaikuttavat myös lapseen ja tämän hyvinvointiin (CRC/C/GC/15).

Jo nyt moni paperiton välttelee pelon vuoksi viranomaisia ja paperittomilla on korostunut riski joutua ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön uhriksi. On erittäin tärkeää, että paperittomat voivat hakeutua sosiaali- ja terveystalveluihin ilman pelkoa yhteydenotosta muihin viranomaisiin. Koska esitys aiheuttaa paperittomissa pelkoa hakeutua sosiaali- ja terveystalveluihin, voi tämä vaikuttaa muun ohella siihen, miten esimerkiksi ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön uhreja tunnistetaan ja miten uhrin saavat palveluita.

Ehdotetut muutokset eivät poistaisi edellä mainittujen henkilöiden tarvetta hakeutua sosiaali- ja terveydenhuoltoon, vaan johtaisivat näiden palvelujen ulkopuolelle jättäytymiseen myös silloin, kun se olisi paitsi yksilötasolla, niin myös laajemmin koko yhteiskunnan ja kansanterveyden näkökulmasta perusteltua tai usein välttämätöntä sekä kustannustehokkainta. Se, että yhteiskuntaan syntyy perustalveluja viranomaisten pelossa välttelevä ihmisryhmä, ei edistä suomalaisen yhteiskunnan turvallisuutta tai väestön terveyttä.

Pakolaisneuvonta esittää huolensa siitä, että esitys on yksi askel kohti ns. palomuurin murenemistä. Esitys lisää entisestään esteitä, joita paperittomat kohtaavat palveluiden saannissa. Esimerkiksi TSS-komitea on Suomelle antamissaan suosituksissa kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomen tulisi ottaa sosiaali- ja terveystalvelujen rakenneuudistuksessa huomioon muun ohella esteet, joita esimerkiksi paperittomat henkilöt kohtaavat palvelujen saannissa ((E/C.12/FIN/CO/7). Palomuurin mureneminen heikentää yksilöiden mahdollisuuksia hakeutua palveluihin, jotka ovat heidän perustavanlaatuisia perus- ja ihmisoikeuksia. Vaarana on myös se, että vastaavia lainmuutoksia, jolla palomuuria nyt heikennettäisiin, voidaan tehdä myös jatkossa tai että nyt ehdotettua lakia tosiasiallisesti sovellettaisiin viranomaiskäytännössä sen alkuperäistä tarkoitusta laveammin.

Pakolaisneuvonta vastustaa ehdotettua poliisin ja rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeuden laajentamista sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa olevan tai olleen henkilön läsnäoloa tai henkilöllisyyttä koskevien tietojen osalta. Muutokselle ei ole esitetty oikeusvaltiossa edellytettjä asianmukaisia perusteita eikä se täytä rajoituksen tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimuksia.

3 Tietojen saanti yksityisiltä tahoilta (poliisilain 4 luvun 3 §)

Esityksessä poliisin tiedonsaantia yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä ehdotetaan laajennettavaksi myös tilanteisiin, joissa poliisi tarvitsee tietoja rikosten estämisen sijaan "ennalta estämiseksi" ja "paljastamiseksi" sekä pidätettäväksi, vangittavaksi tai kiinniotettavaksi määrätyn etsintäkuulutetun tavoittamiseksi.

Etsintäkuulutuksen määritelmästä ei ole säädetty laissa, vaikkakin useissa viranomaisten toimintaa koskevissa laeissa käytetään etsintäkuulutuksen käsitettä. Poliisilain esitöiden mukaan poliisin antamalla etsintäkuulutuksella tarkoitetaan asianomaisen poliisiviranomaisen päätökseen perustuvaa ilmoitusta, joka poliisin rekisterin avulla saatetaan viranomaisten tiedoksi ja jossa pyydetään tietyn henkilön tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Ehdotettu säännös on aivan liian laaja ja tulkinnanvarainen ulottamalla se etsintäkuulutetun tavoittamiseen. Näin myös sen osalta mitä rikoksia siinä tarkoitetaan ja mitä tarkoitetaan rikosten ennalta estämisellä ja paljastamisella. Esityksessä ei ole myöskään asianmukaisesti määritetty mitä yksityisiä tahoja siinä tarkoitetaan. Ehdotetun tietojensaantioikeuden ulkopuolelle tulee yksiselitteisesti rajata ulkomaalaisoikeudellinen etsintäkuutus sekä paperittomien parissa työskentelevät yhteisöt ja henkilöt.

Esityksen ja lainvalmistelun puutteellisuutta korostaa myös se, että siinä ei ole säädetty tietojen saamisen edellytykseksi välttämättömyyshedellytystä eikä siinä ole edelleenkään arvioitu riittävästi EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

Pakolaisneuvonta vastustaa ehdotettua muutosta ja tietojensaantioikeuden merkittävää laajentamista. Esityksestä ei selviä lähellekään riittävästi mitä yksityisiä yhteisöjä ja henkilöitä siinä tarkoitetaan eikä myöskään missä tilanteissa ja millä edellytyksillä poliisi voisi velvoittaa näitä yksityisiä yhteisöjä ja henkilöitä antamaan tietoja. Ehdotukselle ei ole esitetty oikeusvaltiossa edellytettystä asianmukaisista perusteista eikä se täytä rajoituksen tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimuksi

4 Muutokset maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin

Esityksen mukaan ehdotetuissa muutoksissa ei olisi Maahanmuuttoviraston osalta kyse yleisestä muutoksesta Maahanmuuttoviraston tiedonsaanti- tai tiedonluovutussäännöksiin, vaan tietystä, rajatusta tilanteesta, joka koskisi käytännössä myös hyvin rajattua henkilöryhmää. Kuten esityksessäkin todetaan, kyse olisi toiminnasta, joka pitkälti vastaisi ennen vuotta 2021 voimassa ollutta käytäntöä, jonka mukaisesti Maahanmuuttovirasto ilmoitti poliisille hakijoista, joista oli annettu etsintäkuutus. Ehdotetun muutoksen taustalla on apulaisoikeuskanslerin ratkaisu OKV/383/10/2020, jossa apulaisoikeuskansleri katsoi, ettei Maahanmuuttovirastolla ole voimassaolevaan lainsäädäntöön perustuvaa toimivaltaa ilmoittaa poliisille etsintäkuulutuksista, jotka eivät liity sen laissa säädettyihin tehtäviin. Esitetyllä lakimuutoksella maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin lisättäisiin Maahanmuuttovirastolle edellä mainitun nykyistä laajemman toimivallan perustava säännös. Pakolaisneuvonta pitää ongelmallisena lainsäädännön muuttamista sillä perusteella, että viranomaisen lainvastaiseksi todettu käytäntö tai muu menettely jatkossa olisi lainmukaista.

Säännöskohtaisten perusteluiden mukaan (s. 115) Maahanmuuttoviraston ilmoitusvelvollisuuteen ei sisältyisi harkinnanvaraa tai erityistä tiedonluovutuskynnystä. Maahanmuuttoviraston ilmoitusvelvollisuus poliisille voi johtaa siihen, että henkilöt eivät enää uskaltaisi asioida Maahanmuuttoviraston palvelupisteissä. Kyse voi olla esimerkiksi ihmiskaupan uhrista, joka pyrkii laillistamaan oleskeluaan oleskelulupahakemuksen jättämällä. Tämä ei ole Maahanmuuttoviraston prosessien taikka yksilön näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Lisäksi säännöskohtaisten perusteluiden mukaan viraston ja poliisihallinnon olisi mahdollista sopia ja ohjeistaa tarkoituksenmukaisimmat toimintatavat ilmoitusvelvollisuuden mahdollistamiseksi, tarvittaessa myös palvelupistekohtaisesti. Mahdollisuus palvelupistekohtaisiin toimintatapaohjeisiin lisää riskiä eriäville käytänteille ja erilaiselle lain tulkinnalle.

Pakolaisneuvonta vastustaa Maahanmuuttoviraston toimivallan laajentamista esitetyllä tavalla (ehdotettu henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 13 § 5 momentti).

Perus- ja ihmisoikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä ja rajoituksen tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimukset on otettava huomioon, mikä ei toteudu esityksessä.

Marjaana Laine
johtava juristi
Pakolaisneuvonta ry

